

Թէ բաժանորդաց առաւելութենէն, որ եւ աւար ոչ նուազ կարտուութիւն կը յայտնէ տէր խմբագիրն :

Հ. Վ. Հ.

Արաքսի խմբագրութեան հասցեն է,  
St. Pétersbourg. Simeon  
Goulamiriantz. կամ

С. — Петербургъ. Симеонъ Гуламярянцъ

## ՀԱՄԱԾԽԱՐՅԻ ՀԱՆԴԻՍԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՆԵՏԱ

Գ Ե Ղ Ա Ր Ո Ւ Ե Ս Տ Ք

ՆԿԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐՁԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

(Տես հտ. ԾԳ յ'էջ 519)

**ԲԵՏՏԱ ԿՈՐՐԱՌՈՅ.** — Ծնած է յԱստի-զիանոյ ի 22 յուլիսի 1870 ամին. իսկ ապա երեքտասանամեայ ընտանեաց հետ երթալով ի Տորին, արձանագործական գործարանի մի մէջ դրուեցաւ, յորմէ դարձեալ անցաւ արձանագործ Տարակեայ ուսումնարանի մէջ: Որդիական պարտք և հարկն զինքն ստիպեցին իբրեւ ձուլող աշխատելու թէ իւր վարժապետին և թէ ուրիշ հանճարեղ արուեստագիտաց համար: Իւր պարապող ժամերու ատեն չկարենալով ի ճամբարան յաճախել, նա առանձին կ'ուսումնասիրէր, և կ'օգտուէր այն հրահանգներէն, զոր յաճախ կու տային իրեն՝ իւր հետ կենակցող արձանագործը: Առաջին անգամ (1894) ներկայացուց Տորինի Յաւաջադիական ընկերութեան (Promotrice) ճշմարտապատկեր դրոշմած մի (médaillon au vrai) « իմ մայրս », և ստեղծեց մի յետոյ ի գլուխ տարաւ « Աւաթին սէրեր » խորաքանդակն, և ապա « Միմի կազ » կիսանդրին. (Տես Զ):

**ՏՐՈՒԲԵԾԿՈՅ ՊԱՆԴՈՍ.** — Ռուս ազնուական և հարուստ ընտանեաց ծնունդ լինելով (16 փետրուար 1866), երիտասարդութիւնն ալ իւր վիճակին յարմար պերճութեանց մէջ անցուցած է: Իւր պատանեկութենէ ի վեր հետամուտ էր ձիերի ձեւացնելու և զուգները գծագրելու, և այսպէս միայնակ կ'աշխատէր ինքզինքը կատարելագործելու արձանագործութեան արուեստին մէջ, ինչպէս յարտա-յայտել կամ ձեւացնել գաճով՝ ինչ որ իրեն հաճող կ'երեւէր, առանց ուշ դնելու արձանագործական այս կամ այն յեղանակի կամ դրութեան: Սորա գործերն ընդհանրապէս շարժման արտայայտութիւններ են: Տրուբեց-

կոյ շատ կենդանագրեր յորինած է և քանի մի յուշարձանաց (monument) նախագծեր, ինչպէս են Ամէսէոս իշխանին, Փանտի զօրավարին, Գարիբալդիին և Դանտէ Ալի-կիէրիին, յորում ցուցուց որ ինքն խորին կերպով ըմբռներ է աստուածային քերդողին ոգին: Ներկայապէս կը պարապի ի գլուխ տանելու կազոնա յուշարձանը: Ճշգրիտ կերպարանիչ լինելով կենդանեաց գծագրած է բազմաթիւ ցեղեր շանց, ձիոց և ամենազգի կենդանեաց: Իւր գլխաւոր գործերէն մին կրնայ համարուի « Ազդեցութիւն ի ճշմարտէն » անդրին. (Տես Զ):

**ԲՈՒ ԱՎՓՐԵՏ.** — Ծնաւ ի Պարիս ի 10 մարտի 1847: Իւր գործոց նպատակն էր՝ ճշգիւ արտայայտել, իւր մեծագիւր նկարներու մէջ, այժմեան ընկերական կեանքն, ինչպէս են « Աշխատութիւն », « Պատերազմ », « Գործադուլ ըովաճատաց »: Իւր նկարուց զլիաւոր բնագործը կը կազմեն գործաւորաց կեանքն և անոնց խեղճութիւնքը: Մեծ համբաւ ստացաւ « Տուլուսի ողողումն » նկարով, որ կը ներկայացնէ սրտաշարժ տեսարան մը գեղջկական խումբի, որ չրկապատեալ լինելով ջրոց սպառնալից ողողմանէն, ապաւինած է տանիքի մը վրայ: Բոլ ունի ևս կենդանի գունով գիւղական նկարներ, յորս առաջին տեղին կը գրաւէ « Գործաւորք երկրի »: (Տես Է):

**ԲՍԻՄԵՆԷՍ ՀԵԿՏՈՐ.** — Ծնաւ ի Պալերմոյ յամին 1855: Յետ աւարտելու գեղեցիկ դրպրութեանց չրխնը, հետամուտ եղաւ գեղարուեստից մանաւանդ արձանագործութեան, և նախ յաճախեց Պալերմոյի Ալա-զեմիան, յետոյ Նիսպոլտոյ, ուր սովորեցաւ

գծագրութիւն՝ ընդ առաջնորդութեամբ Դոմինիկո Մորելլեայ, ի Նէապոլիս (1877) ի ցոյց դրաւ «Հաւասարակշռութիւն» անգղրին, որ կը ներկայացնէր՝ զնտակի մը վրայ քալող անպարար մը (saltimbanque)։ Շատ գնահատուելով այս անգղրին, հարկադրուեցաւ անոր մի քանի ուրիշ օրինակներ ևս քանդակել։ Յետոյ կերպարանեց «Սիրտ Թափառորի» խումբն, և «Յուլիոս Կեսար, որ կ'իմկնայ դաւակցաց դաշունին ներքեւ»։ 1887ին վենետիկոյ ցուցահանդիսին շնորհալի հրապոյրերէն մին ևս էր իւր «Շղմայն տղայոց»։ մանկական խաղ մը, (իս. Ragazzi messi in fila)։ Քաթմենէս զայն քանդակեր էր՝ յետ ընթեռնու Սիրոս Եղմանդի Ամիկեանց, որ իսկոյն գրեց առ սրամիտ արուեստագէտն՝ Թէ այն կերպարաններն էին «այն, պէս» ինչպէս զայնս երեւակայած և տեսած

էր, պահելի անհաւատալի կերպով երչգրիս»։ Քաթմենէս՝ Յովսէփ Գարրիպալեայ յուշարձանի մրցման մէջ յաղթեց, որ և քիչ ատենէն պիտի կանգնուի ի Միլան։ «Վերաճնութիւն»։ (Տես է)։

ԲՈՍՍԻ ԼՈՒԴՈՎԻԿՈՍ. — Ծն. 1853 ի Լուգանոյ, սակայն եռամեայ հասակին մէջ անցաւ ծնողաց հետ ի Միլան։ Այս նկարիս մտաց ծննդոց մէջ փոփոխակի կը նշմարուին սէր և գորով կամ ծիծաղկոտ երգիծանութիւն մը։ Իրեն հանճարոյն յայտարար նշանն են երեք նկարը և ի Քաղաքականութեան Տեարք, «Փոքրիկ Ռուանդ եղբայրն» եւ «Գեղդեցիկ առաւուս»։ (Տես Ը)։

ԻՍԲԱՅԷԼՍ ՅՈՎՍԷՓ. — Ծն. ի 27 յունուարի 1824 ի Կրոնիկէն Հոլանդիոյ. այժմ կանցընէ իւր օրերն յԱլա։ «Չկոստայ կանայք»։ (Տես Ը)։

## ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

|                                                                                                 |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Հայկական տպագրութեան պատմութիւն՝ սկզբնաւորութենէն մինչ առ մեզ . . . . .                         | 1  |
| Ուղեւորութիւն Շանտրի յարեւել . . . . .                                                          | 7  |
| Ուղեւորութիւն յիտալիա. — վենետիկ . . . . .                                                      | 12 |
| Հանճար (Բանաստեղծութիւն) . . . . .                                                              | 18 |
| ՎԵՍՏԱԼԵ ԿՈՍՍ. — Պատմական վէպ եկեղեցւոյ առաջին դարու . . . . .                                   | 25 |
| ՀԱՆԴԷՍ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ. — Խաղամուկ . . . . .                                                          | 29 |
| Յուցակ վանայ կամ Հայկական բեւեռաձև արձանագրութեանց . . . . .                                    | 38 |
| ԱՐԱՔՍ Հանդէս . . . . .                                                                          | 45 |
| Համաշխարհի հանդիսագրութիւն ի վեներատ. — Գեղարուեստ. — Նկարչութիւն. — Արձանագործութիւն . . . . . | 47 |

## SOMMAIRE

|                                                                                     |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----|
| L'histoire de l'imprimerie arménienne, du commencement jusqu'à nos jours . . . . .  | 1  |
| À travers l'Arménie russe . . . . .                                                 | 7  |
| Voyage en Italie. — VENISE . . . . .                                                | 12 |
| LE GÉNIE (Poésie) . . . . .                                                         | 18 |
| LA VESTALE. — Récit hisiorique du premier siècle de l'Eglise. . . . .               | 25 |
| GENRE DRAMATIQUE. — Le joueur . . . . .                                             | 29 |
| Catalogue des Inscriptions Vanniques ou Arméniaques . . . . .                       | 38 |
| La Revue "Araks" . . . . .                                                          | 45 |
| Exposition internationale de Beaux-Arts à Venise. — Peinture. — Sculpture . . . . . | 47 |